

Vastaus valtuustoaloitteeseen uimaranta Maariin

Kaupunkikehityslautakunta 15.08.2023 § 110
938/12.04.01.00/2023

Valmistelu- ja lisätiedot

Kaupunkikehitysjohtaja Dan Mollgren, kaavoittaja Anne Rihtniemi-Rauh, ympäristönsuojelupäällikkö Jesse Mether, ympäristötutkimuspäällikkö Carita Forsberg-Heikkilä, vs. terveydensuojelusuunnittelija Paula Hänninen, yhdyskuntasuunnittelupäällikkö Enni Flykt, suunnittelupäällikkö Elina Leppänen, vapaa-aikajohtaja Anders Lindholm-Ahlefelt, liikuntapalvelupäällikkö Piritta Forsell, liikuntapaikkamestari Pasi Liitiäinen,
etunimi.sukunimi@porvoo.fi

Valtuutettu Mika Varpio on 3.4.2023 tehnyt aloitteen uimarannasta Maariin. Aloitteen on allekirjoittanut kahdeksan muuta valtuutettua; Outi Lankia, Riitta Ahola, Seppo Ijäs, Eeva Puromies, Tuuli Hirvilammi, Sirpa Hanska, Emilia Mattsson Nortamo ja Pasi Siltakorpi.

Aloitteessa esitetään seuraavat perustelut:

Porvoosta puuttuu keskustan läheisyydessä sijaitseva julkinen uimaranta, joka palvelisi paitsi paikallisia asukkaita, myös julkisilla kulkuvälineillä Porvooseen saapuvia turisteja.

Matkailu on yksi Porvoon tärkeimmistä elinkeinoista. Kesällä 2016 laaditun matkailijakyselyn mukaan päiväkävijöiden kuluttama raha oli noin 61 euroa, kun taas yöpyvät matkailijat käyttivät matkallaan noin 246 euroa – ero on yli 300 %. Porvoossa käy noin miljoona turistia vuosittain, joista valtaosa kesällä. Matkailijoilla pitäisi antaa syitä jäädä Porvooseen, jolloin he jättävät kaupunkiin myös enemmän rahaa. Keskustaan sijoittuva uimaranta on erinomainen ja moniin muihin vaihtoehtoihin verrattuna edullinen tapa edistää matkailua.

Outi Lankia laati vastaavasta aiheesta valtuustoaloitteen vuonna 2015, mihin annetussa vastauksessa liikuntatoimi esitti, että Maarin alue olisi syrjäinen ja että Kokonniemen uimapaikka olisi riittävän lähellä. Paikan läheisyys riippuu luonnollisesti lähtöpisteestä, mutta jos tarkastellaan kaupungin keskustaa ja aluetta, missä on kesäisin eniten ihmisvilinää eli Vanhaa Porvoota, voidaan todeta, että Maarin sijainti on huomattavasti keskeisempi. Kauppatorilta on matkaa Kokonniemen maauimalaan noin 2 km ja Maariin 1 km.

Tykkipuistosta – mihin suuri osa turistibusseista pysäköi – on alle 500 metrin kävelymatka Maariin, kun taas Kokonniemeen matkaa kertyy 2 km. Maari on siis selvästi paremmin saavutettavissa, puhumattakaan kävely-ympäristön viihtyisyydestä. Uima-rantojen yleisen käyttökauden aikana eli kesäkuusta elokuuhun Vanhassa Porvoossa liikkuu valtava määrä ihmisiä, jolloin muutaman sadan metrin päässä sijaitsevan Maariin saataisiin kannattavasti myös uimarantaa tukevia palveluja, kuten kioski.

Maarin rannan palauttaminen uimarannaksi tukee myös Unelmien Porvoo kaupunkistrategiaa, minkä yhtenä tavoitteena on olla lapsiperheystävällinen kaupunki ja edistää lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia monin eri tavoin.

Maariin sijoitettavaa uimarantaideaa on vastustettu vetoamalla joen likaisuuteen (Lahden jätevedet), minkä osalta tilanne on kuitenkin parantunut viimeisen vuosikymmenen aikana merkittävästi. Alueen maaperä on alustavien tietojen mukaan hiekkaperäistä, mikä tukee uimarannan rakentamista. Joen virtaus Maarin kohdalla ei myöskään ole este uimarannan perustamiselle. Maarissa on ollut uimaranta ennenkin (<https://www.porvoonmuseo.fi/maarin-uimaranta/>), minkä lisäksi uimarantavaraus löytyy myös alueen asemakaavasta, joten puitteet uimarannan rakentamiselle ovat jo olemassa.

Maarin alue on osa Porvoon kansallista kaupunkipuistoa, ja alueen historiallinen perinne tukee uimarantaideaa. Uimaranta kaupungin sydämessä lisää alueen vetovoimaa ja asukkaiden viihtyisyyttä.

Vuonna 2019 hyväksytyssä kansallisen kaupunkipuiston hoito- ja käyttösuunnitelmassa todetaan: ”Maarin niemen jokiranta on virkistysaluetta. Sinne sopivia toimintoja ovat oleskelu ja pienpelit, uimaranta, kanoottien rantautuminen sekä pienveneranta. Uimaranta tai uimapaikka voidaan palauttaa asemakaavan mukaiselle alueelle. Uimapaikan ja virkistyskäytön tueksi voidaan rakentaa viemäritävä palvelurakennus entisen uimalarakennuksen tilalle.”

Suunnitelman Linnamäkeen ja Maariin liittyvässä osaluuetarkastelussa todetaan lisäksi:

”Jokiveden laadun paranemisen myötä on herännyt ajatus uimalan palauttamisesta jokirantaan. Maarin niemi on keskustan jokirannoista turvallisin, sillä siinä ei ole vesiliikennettä juuri lainkaan. Uimapaikan palauttamiselle on asemakaavalliset edellytykset eikä jokirannassa ole Natura-2000 alueen erityisiä luontoarvoja.”

Minna Laineen erinomaista mielipidekirjoitusta lainaten (UM 23.3.2023)

”Kaunis uimaranta taustallaan historiallinen vanha kaupunki olisi Suomessa uniikki matkailukohde, joka nostaisi Porvoon uudelle tasolle kesäkaupunki-mielikuvissa ja antaisi Porvoolle paljon ansaittua medianäkyvyyttä. Uimaranta pidentäisi kotimaisten päivämatkailijoiden vierailun kestoa ja kasvattaisi vierailufrekvenssiä tuoden Porvoolle lisää rahaa. Puhumattakaan kuinka paljon iloa legendaarisen uimarannan uudelleen eloon herättäminen toisi meille porvoolaisille”

Esitän että Porvoon kaupunki palauttaa Maariin julkisen uimarannan.

Vastaus valtuustoaloitteeseen:

Valtuustoaloitteessa esitetään, että Porvoon kaupunki palauttaa Maariin julkisen uimarannan.

Maarissa on aikoinaan ollut suosittu ja vilkas uimaranta, joka on palvellut koko Porvoon keskusta-alueen asukkaita. Porvoonjoen veden heikentynyt laatu aiheutti noin 50 vuotta sitten, ettei uintia joessa enää pidetty mahdollisena. Lahden jätevesien hygienisointi on parantanut Porvoonjoen veden laatua niin, että niiden vuoksi ei veden laatu enää ole este jokiuintille kesäkuukausina. Muita veden laatua haittaavia tekijöitä, kuten viemäroimätöntä haja-asutusta ja nautakarjatiloja, on kuitenkin yhä sekä Porvoossa, että muualla joen valuma-alueella. Myös jätevedenpumppaamon ylivuototilanteissa uimaveden laatu heikkenee purkupaikan lähellä.

Uimapaikasta Maariin tehtiin valtuustoaloite viimeksi vuonna 2016

Outi Lankia esitti Porvoonjoen teemavuoden ja kansallisen kaupunkipuiston kunniaksi, että Maariin perustetaan virkistyspaikka, jossa on mahdollista uida ja nauttia joenrannasta. Silloin Terveystieteiden tutkimuskeskus toteutti kysymykseen tulee uimapaikka, jossa veden laatua on seurattava. Porvoon vesi toteutti, että alueella olevan pumppaamon yhteyteen olisi teknisesti mahdollista liittää yleinen wc. Kuntateknikka toteutti, että rakentamista merkittävämpiä olisivat alueen hoitamisesta johtuvat kustannukset. Kaupunkisuunnittelu toteutti, että alueen asemakaavassa on uimaranta, joten kaavalliset edellytykset toteutukselle olivat olemassa. Liikuntatoimi ei kannattanut uuden uimarannan rakentamista Maariin ja epäili, ettei alueelle saataisi uimarantaa tukevia palveluja, kuten kioskia ja, että Kokkonniemen uimapaikka on lähellä eikä uuden uimarannan hoitamiseen riitä resursseja. Aloitetta virkistyspaikasta Maariin pidettiin kuitenkin kannatettavana edellyttäen, että veden laatu tarkistetaan. Ympäristönsuojelu toteutti jälkeensä, että joen pohjasedimentissä saattaa olla haitta-aineita.

Kansallisen kaupunkipuiston hoito- ja käyttösuunnitelma hyväksyttiin vuonna 2019

Suunnitelman mukaan uimapaikka voidaan palauttaa Maariin jokirantaan asemakaavan mukaiselle alueelle. Uimapaikan ja virkistyskäytön tueksi voidaan rakentaa viemäritähtävä palvelurakennus entisen uimalarakennuksen tilalle. Rakentamisessa on kiinnitettävä huomiota tulvavaaraan ja kaikista kaivuutöistä on neuvoteltava Museoviraston ja Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa ja kaikille toimenpiteille on saatava näiden hyväksyntä. Sellainen toiminta, joka edellyttää ajoneuvolla-ajoa lähelle, ei sovi Maarin niemelle eikä Pappilanpellon jokirantaan.

Porvoon Sivistyslautakunta toteutti 15.12.2022 § 174 yleisistä uimarannoista seuraavaa
(Vastaus valtuustoaloitteeseen, joka koski merellistä yleistä uimarantaa)

Yleinen uimapaikka on usein luonnonvarainen ja vaatimattomasti jos lainkaan varusteltu uimiseen soveltuva paikka, jossa käydään uimassa joka miehen oikeuksiin perustuen. Tällaisia uimapaikkoja ovat Porvoossa esimerkiksi Gammelbackassa Hamarin reitin varrella oleva ranta-alue sekä Kråkön hiekkakuoppa. Näitä ei ylläpidetä eikä rantaa tai veden laatua valvota.

Jos uimapaikalla on uimarantavarustusta kuten pukukoppi ja/tai uimalaituri tai jos siitä tiedotetaan kartoissa tai viitoituksin uimarantana, se on uimaranta. Yleinen uimaranta on ranta, jonka rannan ylläpitäjä tarjoaa yleisön käyttöön joko ilmaiseksi tai maksua vastaan. Kuluttajaturvallisuuslain perusteella uimaranta määritellään eri tavalla kuin terveysuojelulaissa ja sen perusteella annetuissa asetuksissa. Yleinen uimaranta on kaikille avoin uimiseen soveltuva paikka, jonka käyttöä ei ole ennalta rajattu, ja jolle on määritelty ylläpitävä taho, esimerkiksi julkisyhteisö tai matkailuyritys. Yleisen uimarannan ylläpitäjä vastaa yleisen rannan siisteydestä ja turvallisuudesta sekä tiedottaa rannan käyttäjiä uimaveden laadusta. Uimaveden laatutietoja varten tulee yleisellä uimarannalla olla ilmoitustaulu. Yleisen uimarannan ylläpitäjän tulee tehdä ennen rannan käyttöönottoa kirjallinen ilmoitus terveysuojeluun. Yleisen uimarannan vedenlaatua tutkitaan ympäristöterveydenhuollon toimesta viranomaisvalvontanäyttein. Pieniltä uimarannoilta otetaan kolme näytettyä uimakaudessa. Käsite EU-uimaranta liittyy uimaveden laatuun, sen tarkkailuun ja arviointiin. EU-uimarannoiksi kutsutaan uimarantoja, joilla käy runsaasti ihmisiä (esim. 100 tai enemmän päivässä). EU-uimarannoilta otetaan neljä näytettä uimakaudessa.

Uimarantaopas (Opetusministeriön liikuntapaikkajulkaisu 90) jakaa uimarannat vähimmäisvarustettuihin uimarantoihin ja hyvin varustettuihin uimarantoihin.

Vähimmäisvarustellulta uimarannalta löytyy luonnonvarainen veteenmenopaikka ja/tai uimalaituri, pelastusväline, ilmoitustaulu, tarvittavat opasteet sekä jäteastia ja käymälä. Vähimmäistason lisäksi hyvin varustetulla uimarannalla on toteutettu kaikkien tasapuolinen mahdollisuus käyttää uimarantaa uimiseen tarkoitettuna liikuntapaikkana. Hyvin varustetulla uimarannalla rannan toimintojen, rakennusten ja rakenteiden suunnittelussa on otettu huomioon liikkumis- ja muut toimintaesteiset, sekä kaikenikäisten lasten liikuntapaikkatarpeet. Yleiselle uimarannalle pitää päästä julkisilla kulkuvälineillä sekä autolla siten, että auton voi jättää kävelyetäisyydelle rannasta.

Liikuntatoimen selvitys yleisen uimarannan perustamiskustannuksista

Nykylainsäädännön vähimmäisvaatimukset täyttävän uimarannan perustamiskustannukset (investointi) olisivat karkeasti arvioiden 120 000 €. Tällaisella rannalla olisi mahdollisuus vaatteiden vaihtoon sekä vesijohto- ja viemäriverkkoon liitetyt wc-tilat erikseen miehille ja naisille. Karkea arvio hyvin varustetun uimarannan perustamiskustannuksista on 662 000–712 000 €. Tällöin

uimarannalla olisi myös erilaisia rantaan liittyviä palveluja. Ruoppauksen ja rakennusten perustusten kustannuksia ei voi arvioida ennen kuin tarkka sijainti on tiedossa. Myöskään ajoyhteyksien ja pysäköinnin rakentamiskustannukset sekä suunnittelu- ja projektinhallintakustannukset eivät sisälly edellä oleviin summiin. Mikäli uimarannalle tulisi ympärivuotista käyttöä, esim. talviuintimahdollisuus ja saunat, vaikuttavat ne kustannuksiin.

Perustamiskustannusten lisäksi uimarannan ylläpito vaatii resursseja. Siivous tulee suorittaa seitsemänä päivänä viikossa touko-syyskuussa. Uimavalvontaa tulee järjestää uimakaudella (15.5–15.8) seitsemänä päivänä viikossa, vaikka ranta täyttäisi vain vähimmäisvaatimukset. Kuluttajaturvallisuus- ja terveydensuojelulaissa on määritelty rannasta huolehtimisen velvoitteet, jotka ylläpitäjätahon tulee huomioida. Arvio vuosittaisista käyttökustannuksista on yhteensä 59 000 €.

Ympäristönsuojelun ja kaupunki-infran selvitys teollisuusperäisistä haitta-aineista Maarissa

Maarin niemellä on toiminut 1900-luvun puolivälissä Blomqvistin veneveistämö. Historiaselvityksen perusteella alueella on mm. sulatettu ja vuoltu lyijyä sekä käytetty asbestia sisältäviä tuotteita, lyijymönjäksi kutsuttua maalia, orgaanisia tinayhdisteitä sisältäviä pohjamaaleja (ns. myrkkymaalit) ja lakkoja. Jo pelkkä lyijy maaperässä on erittäin ikävä aine ja sille voi altistua mm. maaperän pölyämisen kautta. Tiedossa ei ole, onko alueen maita joskus vaihdettu vai onko alueelle ainoastaan tuotu uusi kasvukerros ja alue nurmetettu. Ilman kunnollista maaperäselvitystä ei alueelle voi perustaa uimarantaa ja mahdollisesti altistaa ihmisiä haitta-aineille. Kohteen maaperän tila on selvitettävä ja arvioitava riskit suunnitellulle toiminnalle.

Joen pohjassa olevien jokisedimentin haitta-aineista on tehty selvitys Maarin edustalta. Selvitykseen liittyneen riskinarvioinnin (Ramboll 15.5.2023) mukaan Maarin uimarannan käyttö on turvallista jokisedimenttien osalta.

Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen vesien- ja ilmansuojeluyhdistys r.y:n raportti Porvoonjoen veden laadusta vuonna 2022

Porvoonjoen vuonna 2022 mereen kuljettamat ainemäärät 37 tonnia fosforia, 720 tonnia typpeä ja 15 000 tonnia kiintoainetta, olivat viime vuosien keskitasoa selkeästi pienemmät. Yhdyskuntajätevesien osuus Porvoonjoen mereen kuljettamasta fosforikuormasta vuonna 2022 oli keskimäärin noin 7 % ja typpikuormasta noin 24 %. Kuivana vuonna 2022 hajakuormitusta kohdistui jokeen tavanomaista vähemmän ja pääosin eroosioperäisten vedenlaatumuuttujien kuten fosforin pitoisuudet olivat suhteellisen alhaiset. Vastaavasti pääosin puhdistamojätevesiperäisten tyyppiyhdisteiden pitoisuudet olivat suhteellisen korkeat, johtuen jätevesien tehottomammasta laimenemisesta joen tavanomaista pienempään perusvirtaamaan.

Vuonna 2022 havaituista torjunta-aineista ei todettu ympäristölaatu normeja ylittäviä pitoisuuksia niiden aineiden osalta, joille on asetettu ympäristölaatu normit.

Porvoonjoen veden hygieeninen laatu oli alkuvuodesta 2022 tammi- ja helmikuussa sekä huhtikuussa heikko. Talviolosuhteissa yläjuoksun puhdistamojätevesien sisältämät mikrobit kulkeutuvat elinkelpoisina päästölähteistä joen alaosille asti. Kesäkuukausina touko-syyskuussa 2022, Lahden ja Nastolan jätevedenpuhdistamoiden UV-desinfiointin ollessa käynnissä, veden hygieeninen laatu Porvoonjoen alaosilla täytti "erinomaisen" sisämaan uimaveden laatuluokan vaatimukset (perustuu 95.prosenttipisteeseen).

Maarin virkistysalueen nykyinen käyttö

Maarin rannalla on kesäisin paljon virkistyskäyttöä. Alue on erinomaisesti saavutettavissa pyöräillen ja jalan rantareittiä pitkin. Jokirannassa on pieni luontainen hiekkapohjainen ranta, jota käytetään koirien uittamiseen sekä vähäisessä määrin myös kahlailuun ja uimiseenkin. Maarin rantavyöhykkeen hygieenistä tilaa haittaa se, ettei alueella ole käymälää. Viemäröity rakennus vähentäisi virkistyskäytöstä johtuvaa rehevöitymistä. Porvoon veden mukaan voitaisiin esim käymälä/kioskirakennus liittää vesi ja viemäriverkkoon olemassa olevan Maarin pumppaamon lähellä. Vuonna 1962 hyväksytyssä asemakaavassa ei ajan tavan mukaan osoitettu rakennusoikeutta yleishyödyllisille rakennuksille, kuten silloin alueella olleelle vesilaitokselle, urheilukentän rakennukselle eikä uimarannan palvelurakennukselle. Sen ajan asemakaavaan merkittiin vain alueen käyttötarkoitus. Käymälärakennukselle voitaisiin kuitenkin myöntää rakennuslupa voimassa olevan kaavan perusteella. Käymälän investointikustannuksia ei ole selvitetty.

Maarin rannan liikenteellinen saavutettavuus

Maarin rannan käyttöä uimarantana rajoittaa se, että alue on saavutettavissa ainoastaan jalan ja pyöräillen. Maarin silta, alueen puistokäytävät ja jokivarren rantareitti eivät kestä ajoneuvoilla ajoa. Autoilu puistokäytävillä on estettävä rakentein, jos uimaranta perustetaan. Myöskään mahdollisen kioskin tai muun palvelurakennuksen huoltoliikenne ei pääsisi rakennuksen viereen. Lähin mahdollinen ajoneuvon kääntöpaikka on Maarin sillan vieressä Kärpästorilla noin 150 metrin etäisyydellä asemakaavan mukaisesta uimaranta-alueesta. Sinne johtava katuverkko on rajoitettu vain asukkaiden ajoon tonteille. Lähin yleinen pysäköintipaikka on Linnamäen pysäköintialue, joka sijaitsee 400 metrin etäisyydellä. Vanhan Helsingintien varren pysäköintipaikat joen toisella puolella sijaitsevat noin 700 metrin etäisyydellä. Nämä kävelyetäisyydet eivät täytä nykyajan vaatimuksia uimarannalle.

Johtopäätöksenä edellisistä voidaan todeta, että Maarissa ei ole edellytyksiä julkisen uimarannan palauttamiselle, koska sinne ei voida järjestää huoltoliikennettä eikä pysäköintialuetta kävelyetäisyydelle. Mikäli Jokivarteen halutaan perustaa yleinen uimaranta, sen sijoittamista voidaan tutkia asemakaavalla esimerkiksi Hattulan rantaan.

Kaupunkikehitysjohtaja

Kaupunkikehityslautakunta esittää kaupunginhallitukselle, että edellä esitetty annetaan vastauksena valtuustoaloitteeseen

Käsittely

Käsittelyn aikana Mika Varpio teki seuraavan palautusehdotuksen; esitän että asia palautetaan valmisteluun evästyksenä se, että Maarin rannasta tehdään vähimmäisvaatimukset täyttävä uimapaikka mahdollisimman edullisesti ja nopeasti. Alueen ympäristö siistitään virkistyskäytön mahdollistamiseksi. Kaupunkikehityslautakunta kannatti ehdotusta yksimielisesti.

Päätös

Kaupunkikehityslautakunta päätti

1

palauttaa valtuustoaloitteen valmisteltavaksi

2

evästi jatkovalmistelua seuraavasti; Maarin rannasta tehdään vähimmäisvaatimukset täyttävä uimapaikka mahdollisimman edullisesti ja nopeasti. Alueen ympäristö siistitään virkistyskäytön mahdollistamiseksi.